

**ZİHİNSEL ENGELLİ BİREYLERDE SPORUN
ETKİLERİNE YÖNELİK TUTUM VE FARKINDALIK:
SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE
BİR ARAŞTIRMA**

ATTITUDES AND AWARENESS TOWARDS THE
EFFECTS OF SPORTS ON INTELLECTUALLY
DISABLED INDIVIDUALS: A RESEARCH ON
STUDENTS OF THE FACULTY OF SPORTS SCIENCES

Sevim Handan YILMAZ ¹, Berk Hakan YILMAZ ², Hasibe ERER ³

11

ZİHİNSEL ENGELLİ BİREYLERDE SPORUN ETKİLERİNE YÖNELİK TUTUM VE FARKINDALIK: SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

ATTITUDES AND AWARENESS TOWARDS THE EFFECTS OF SPORTS ON INTELLECTUALLY DISABLED INDIVIDUALS: A RESEARCH ON STUDENTS OF THE FACULTY OF SPORTS SCIENCES

Sevim Handan YILMAZ ¹, Berk Hakan YILMAZ ², Hasibe ERER ³

Anahtar Kelimeler:

Zihinel engelli bireyler,
Spor,
Tutum,
Farkındalık

Keywords:

Individuals with intellectual
disabilities,
Sport,
Attitude,
Awareness.

¹Dr. Öğr. Üyesi, Bartın
Üniversitesi, Spor Bilimleri
Fakültesi, hyilmaz@bartin.edu.tr,
0000-0002-1032-5082

²Arş. Gör., Kastamonu
Üniversitesi, Spor Bilimleri
Fakültesi, bhilmaz@kastamonu.
edu.tr, 0000-0001-6688-648X

³Gazi Üniversitesi, Eğitim
Bilimleri Enstitüsü, hasibeecil@
gmail.com, 0000-0002-8024-
4392

Alıntılanmak için/Cite as: Yılmaz
H., Yılmaz B. ve Erer H. (2024).
Zihinsel Engelli Bireylerde
Sporun Etkilerine Yönelik Tutum
Ve Farkındalık; Spor Bilimleri
Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir
Araştırma, Çukurova Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,
33 (1), 160-173.

ÖZ

Bu araştırma Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklerine Yönelik Tutum ve Zihinsel Engelli Bireylerde Sporun Etkilerine Yönelik Farkındalık arasındaki ilişkiyi, spor bilimleri fakültesi öğrencileri çalışma grubunda incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmaya kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen 102 kadın, 121 erkek katılımcı dahil edilmiştir. Araştırmada İlhan vd., (2016) tarafından geliştirilen “Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklerine Yönelik Tutum Ölçeği” ve İlhan vd., (2015) tarafından geliştirilen “Zihinsel Engelli Bireylerde Sporun Etkilerine Yönelik Farkındalık Ölçeği” ve araştırmacılar tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler “t-testi, ANOVA testi ve Pearson Korelasyon” analizleri ile çözümlenmiştir. Katılımcıların cinsiyet, öğrenim görülen bölüm ve özel gereksinimli bir yakını olma değişkenleri ile ZEBSEYTÖ ve ZEBSEYFÖ arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Sınıf düzeyi değişkeni ile ZEBSEYTÖ arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilemezken ZEBSEYFÖ arasında ise anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların özel gereksinimli bireylere yönelik eğitim alma durumu değişkeni ile de ZEBSEYFÖ ve ZEBSEYTÖ arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmektedir. Sonuç olarak araştırmaya katılan bireylerin tutum ve farkındalıklar arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

ABSTRACT

This research aims to examine the relationship between Attitudes Towards Sporting Activities of Mentally Disabled Individuals and Awareness of the Effects of Sports on Mentally Disabled Individuals in a study group of sports sciences faculty students. The study included 102 female and 121 male participants selected by convenience sampling method were included in the research. The research used the "Attitude Scale Towards Sporting Activities of Mentally Disabled Individuals" developed by İlhan et al., (2016) and the "Awareness Scale towards the Effects of Sports on Mentally Disabled Individuals" developed by İlhan et al., (2015) and the "Personal Information Form" created by the researchers were used. The data obtained within the scope of the research were analyzed using "t-test, ANOVA test and Pearson Correlation" analyses. It was determined that there was no statistically significant difference between ZEBSEYTÖ (Attitude Scale of Individuals Having Mental Disabilities Towards Sports Activities) and ZEBSEYFÖ (Awareness Scale Regarding Effects of Sport on Persons with Intellectual Disabilities) concerning the variables of participants' gender, department of study and having a relative with special needs. While no statistically significant difference could be detected between the grade level variable and ZEBSEYTÖ, it was determined that there was a significant difference between ZEBSEYFÖ. It is observed that there is a significant difference between ZEBSEYFÖ and ZEBSEYTÖ concerning the variable of participants' receiving education for individuals with special needs. As a result, a highly significant positive relationship was detected between the attitudes and awareness of the individuals participating in the research.

GİRİŞ

Zihinsel engel kavramı en genel hatları ile bireyin zekâsının ortalamasının altında olması ve bu durumun beraberinde iletişim becerileri, toplumsal uyum, kendine yetebilme (Yılmaz, Şentürk ve Demir, 2015) eğitim becerileri, iş hayatı durumlarında gecikme yaşanmasıdır. Kalıtsal, doğum sırasında ya da doğum sonrasında oluşan nedenlerden kaynaklanabilmektedir. Akranlarıyla kıyaslandığında bireylerin öğrenebilme ve kendine yetebilme noktasında yaşadıkları yetersizlikler, zihinsel gelişim açısından geri olmalarına sebebiyet vermektedir (Başgöze, 2019). Bunların yanı sıra fizyolojik yapıları ve çevrelerinde yeterli hareket ortamı yakalamamış olmaları sebebi ile beden gelişimi ve motor gelişim açısından da belirgin farklılıklar göstermektedirler (Milli Eğitim Bakanlığı, 2020). Bu bağlamda zihinsel engelli bireylerin sportif faaliyetlere aktif katılımlarının kritik bir role sahip olduğu söylenebilmektedir (Çil, İltter ve İlhan, 2023) Nitekim spora katılımın bu bireylerde; hareket ihtiyacını gidermek, uyku kalitesinde artış, stres seviyesinde azalma, sosyalleşme, sağlıklı yaşam alışkanlığı kazandırmak ve yeteneklerini keşfetmelerini sağlamak gibi olumlu pek çok etkisi mevcuttur (Yetim, 2014).

Spor engelli bireylerin eğitim ve rehabilitasyon sürecinde sıklıkla faydalanılan bir tedavi aracıdır. Spor etkinlikleri, özellikle özel gereksinimli bireyler için, başta toplumsal bir deneyim sunma konusunda önemli rol oynamaktadır. Bununla birlikte spor, doğal ortamı içerisinde bulunan her bireyi farklı şekillerde etkileyerek gelişimi desteklemektedir. Ayrıca herhangi bir engele sahip olan bireyler spor aracılığıyla kendilerini daha iyi ifade edebilme yetkinliğine de erişebilmektedirler (Çil ve İlhan, 2023). Tüm bu sebeplerden zihinsel engelli bireylerin spora katılımları ve sporun etkilerine yönelik tutum ve farkındalık konusu önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık kavramı normal gelişim gösteren bireylerin perspektiflerine göre sporun zihinsel engeli olan bireylerdeki sosyal, fiziksel, zihinsel ve psikolojik gelişim alanları üzerindeki ortaya çıkabilecek etkilerin sağlıklı ve kaliteli bir yaşantı yönünden sunabileceği katkıları değerlendirmek ve bir diğer deyişle sporun mevcut dinamiklerinin zihinsel engelli bireylerde oluşturabileceği

etkilere dair bilişsel bir düzeye karşılık gelmektedir (İlhan ve Esentürk, 2015).

Toplumsal yaşantı noktasında ele alındığında engelli bireylerin varlığı zaman zaman bütünleşme sorununu da getirebilmektedir. Özellikle diğer engel türleri arasında zihinsel engeli olan bireyler zihinsel işlevler bağlamında diğer bireylere bağımlı bir yaşantı sürdürmek durumunda olup toplumsal yaşantıya dâhil olamayabilmektedir. Bu doğrultuda zihinsel engelli bireylerin bağımsız yaşayabilmeleri konusunda birtakım yetileri kazanmaları önem arz etmektedir (Aykut, Emecen, Dayı ve Karasu, 2014). Nitekim normal gelişim gösteren bireyler toplumsal uyuma dair bilgi ve becerileri rahatlıkla öğrenebilirken zihinsel engeli olan bireyler bu bilgi ve becerileri öğrenebilmek noktasında ek bir desteğe ihtiyaç duymakta olup bu sebeple uygun eğitim ortamlarının hizmete sunulması gerekmektedir (Kırcaali- İftar, 1998; Şahbaz ve Kalay, 2010). Bu sebepten toplumu oluşturan diğer bireylerin bir rehabilite aracı olan sporu tanımaları, gelişim alanları üzerindeki katkılarına dair bilgi sahibi olmaları ve en önemlisi konuya dair tutum ve farkındalıkları zihinsel engelli bireylerin spora yönlendirilmeleri noktasında önemlidir. Çünkü zihinsel engelli bireylerin spora katılımları toplumun bu konuya dair geliştirdiği tutuma ve farkındalık seviyesine bağlıdır (İlhan ve Esentürk, 2015). Bu bağlamda özellikle beden eğitimi ve spor öğretmenleri başta olmak üzere spor ortamında yer alan eğitimcilerin zihinsel engelli bireylere olan yakınlığı, iletişimi ve farkındalığı araştırma gerektiren durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Conroy, Asmus, Ladwig, Sellers ve Valcante, 2004).

Tutumlar bireylerin davranışlarını belirlemek noktasında en önemli psikolojik özelliklerden birisi olarak kabul edilmektedir (Alıcı, 2013). Bu manada spor alanının doğrudan muhataplarından olan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin zihinsel engelli bireylerin spora katılımları noktasında gereksinimlerini karşılayabilmek noktasında bu bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık geliştirmeleri ve olumlu tutuma sahip olmaları gerekmektedir. Nitekim beden eğitimi ve spor öğretmenleri zaman zaman özel gereksinimi olan öğrencilerin

isteklerini karşılama noktasında yetersiz kalabilmekte, bu bireyleri sınıfa dahil etme, güvenlik ve kontrol sağlama noktasında sorunlar yaşayabilmektedir (Morley, Bailey, Tan ve Cooke, 2005). Bunların yanı sıra fiziksel, duygusal ve sosyal açıdan da bu bireylere yönelik sorunlar yaşayabilmektedirler (Casebolt ve Hodge, 2010; Hutzler ve Shama, 2017). Literatürde yer alan araştırmalar zihinsel engelli bireylerin spora katılımlarının düşük seviyede olduklarını göstermektedir (Lin, Yen, Li ve Wu, 2005; Lin ve ark.; Sit, Mc Manus, Mc Kenzie ve Lian, 2007). Buradan yola çıkılarak tasarlanan araştırmanın amacı spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik tutum ve farkındalık düzeylerini belirlemek ve aralarındaki ilişkiyi tespit etmektir.

YÖNTEM

Gerçekleştirilen bu araştırma sınırları içerisinde nicel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Ölçme araçları aracılığı ile katılımcılardan elde edilen veriler nicel araştırma yöntemlerine uygun olacak şekilde analiz edilmiştir. Ölçme araçlarına ve gerçekleştirilen analizlere ilişkin bilgiler yöntem bölümünde sunulmuştur.

Araştırma Modeli

Bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama

modelinin kullanılmasıyla yapılmıştır. Tarama modeli, diğer yöntemlere göre daha fazla örneklem grubundan oluşmakta ve örneklem grubunun görüş, tutum ve ilgilerinin belirlenmesinde kullanılmaktadır (Fraenkel ve Wallen, 2006). Araştırmada, tarama modelinin ilişkisel araştırma deseni kullanılmıştır. İki ya da daha fazla değişkenin arasında bulunan ilişkinin incelemesi ilişkisel tarama deseni ile mümkündür (Büyüköztürk ve ark., 2009). Buradan hareketle ilişkisel tarama deseninin mevcut araştırma için uygun olduğu söylenebilir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun evreni spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerdir. Örneklem grubu toplam 223 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler tablo 1'de verilmiştir. Araştırma kapsamında gerekli örneklem sayısını belirlemek için $1-\beta$ power %80; $\alpha=0,05$, Cohen $d=0,2$ 'lik bir etki büyüklüğünü saptamak için G*Power, Korelasyon analizinde 193 katılımcıya ihtiyaç duyulacağı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda kayıp ve uç veri değerler de düşünülerek araştırmaya spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören 223 katılımcı birey dahil edilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubuna ait demografik bilgiler

		N
Cinsiyet	Kadın	102
	Erkek	121
Sınıf Düzeyi	1. Sınıf	65
	2. Sınıf	35
	3. Sınıf	63
	4. Sınıf	60
Bölüm	Öğretmenlik	112
	Antrenörlük	57
	Rekreasyon	22
	Spor Yöneticiliği	32
Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Ders Alma Durumu	Evet	64
	Hayır	159
Özel Gereksinimli Yakını Olma Durumu	Evet	96
	Hayır	127
Toplam		223

Araştırma Etiği

Çalışmaya başlanmadan önce Kastamonu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 04.10.2023 tarihli ve 16 karar sayılı etik komisyon onay belgesi alınmıştır. Onay belgesi alındıktan sonra araştırmacılar tarafından veri toplama aşamasına geçilmiş ve çalışmaya başlanmıştır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Veriler, amaçlı örneklem yöntemlerinden kartopu örneklem tekniği ile toplanmıştır. Kartopu örneklem yöntemi, araştırmacının evrenine uygun ilk birime ulaşılması ve ilk birim tarafından uygun niteliklere sahip diğer evren birimine veya birimlerine yönlendirilmesiyle yapılmaktadır (Ural ve Kılıç, 2018). Araştırmaya gönüllü katılım sağlamayı kabul eden katılımcılara araştırmacılar tarafından hazırlanan Google Form ulaştırılmış ve veriler çevrimiçi olarak toplanmıştır. Bu bağlamda araştırmaya, spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören beden eğitimi ve spor öğretmenliği, antrenörlük eğitimi, rekreasyon ve spor yöneticiliği bölümlerinde öğrenim gören lisans öğrencilerinin katılmaları sağlanmıştır.

Araştırmada; İlhan, Esentürk ve Yarımkaya (2016) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklerine Yönelik Tutum Ölçeği (ZEBSEYTÖ) ve İlhan ve Esentürk (2015) tarafından geliştirilen Zihinsel Engelli Bireylerde Sporun Etkilerine Yönelik Farkındalık Ölçeği (ZEBSEYFÖ) kullanılmıştır. ZEBSEYTÖ, 28 madde ve iki alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar sportif etkinliklere yönelik olumlu tutum (21 madde) ve olumsuz tutumlar (7 madde) şeklinde belirlenmiştir. ZEBSEYFÖ ise 32 madde ve tek alt boyuttan oluşmaktadır.

Verilerin analizi

Veriler, SPSS 22.0 paket programı kullanılarak

çözümlemişdir. İstatistiksel analizler gerçekleştirilmeden önce verilerin normal dağılım gösterip göstermedikleri incelenmiştir. Bunun için verilerin basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013) verilerin $\pm 1,5$ olması durumunda normal dağılım gösterdiğini ifade etmiştir. Çalışma verilerinin $\pm 1,5$ aralığında bulunması nedeniyle parametrik testler uygulanmıştır. Buradan hareketle verilerin analiz edilmesinde bağımsız örneklem t-testi; iki gruptan fazla oluşan verilerin analiz edilmesinde ise One-Way ANOVA testi kullanılmıştır. ANOVA testinde örneklemler arasındaki farkın tespit edilmesi için ise scheffe testi kullanılmıştır.

Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ZEBSEYTÖ'nün alpha değeri ,779, ZEBSEYFÖ'nün ise ,746 olarak elde edilmiştir. Nunnally (1978), güvenilirlik analizinde alpha değerinin ,70 ölçütünün üzerinde olması durumunda çalışmanın güvenilir olduğunu kabul etmektedir. Buradan hareketle çalışmanın güvenilirlik kriterinin karşılandığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte çalışma için güven aralığı ,05 olarak belirlenmiştir. Ölçme araçları bağlamında demografik değişkenlere ilişkin farkları incelemek amacı ile t-testi ve ANOVA analizlerinden faydalanılmıştır. İlişkileri incelemek amacıyla ise Pearson Korelasyon analizinden faydalanılmıştır.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde araştırma çıktılarına yer verilmelidir.

Tablo 2'de çalışmanın homojen bir dağılıma sahip olup olmadığının tespit edilmesi için normal dağılım testi yapılmıştır. Elde edilen değerler (Çarpıklık: ,179/,010 Basıklık: ,805/-,626) çalışmanın normal dağılıma uyduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle verilerin analiz edilmesinde parametrik testler kullanılmıştır.

Tablo 2. Katılımcıların ZEBSEYTÖ ve ZEBSEYFÖ düzeylerine ilişkin betimsel istatistikleri

Değişkenler	N	Ort.	ss	Çarpıklık	Basıklık
ZEBSEYTÖ	223	3,61	,316	,179	,805
ZEBSEYFÖ	223	3,52	,250	,010	-,626

Tablo 3. Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre t-test sonuçları

	Cinsiyet	N	Ortalama	ss	t	p
ZEBSEYTÖ	Kadın	102	3,36	,281	,658	,504
	Erkek	121	3,60	,344		
ZEBSEYFÖ	Kadın	102	3,53	,245	,109	,913
	Erkek	121	3,25	,255		

Tablo 4. Katılımcıların sınıf düzeyi değişkenine göre ANOVA sonuçları

	Sınıf Düzeyi	N	Ortalama	ss	F	p
ZEBSEYTÖ	1. Sınıf	65	3,55	,347	1,68	,172
	2. Sınıf	35	3,64	,341		
	3. Sınıf	63	3,60	,295		
	4. Sınıf	60	3,68	,281		
ZEBSEYFÖ	1. Sınıf	65	3,47	,245	2,65	,050
	2. Sınıf	35	3,57	,232		
	3. Sınıf	63	3,50	,276		
	4. Sınıf	60	3,58	,224		

Tablo 3'te katılımcıların, zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık ve tutumları cinsiyet değişkenine göre incelenmiştir. Kadın ve erkek katılımcıların arasında cinsiyet bağlamında anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilmemiştir. ZEBSEYTÖ ,504 ve ZEBSEYFÖ ,913 değerlerine sahip olup $p < ,05$ ölçütüne uymamaktadır.

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların sınıf düzeylerine göre ZEBSEYTÖ (,172) değerleri incelenmiş ve anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Ancak ZEBSEYFÖ (,050) değerine bakıldığında değer tam sınırda olup anlamlı bir farklılığın olduğunu söylemek mümkündür. Buradan hareketle 4. sınıf öğrencilerinin zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık düzeyi

1. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek bulunduğu söylenebilir.

Katılımcıların özel gereksinimli bireylere yönelik herhangi bir ders alıp almama durumu tablo 5'te incelenmiş ve ZEBSEYTÖ ile ZEBSEYFÖ değerlerinde anlamlı farklılığın bulunduğu tespit edilmiştir. Tabloya göre konuyla ilgili bir ders alan katılımcıların ZEBSEYTÖ (3,71) düzeyleri almayan katılımcılara (3,57) göre anlamlı düzeyde ($p < ,05$) yüksek bulunmuştur. ZEBSEYFÖ'den elde edilen değerler incelendiğinde yine ders alan katılımcıların (3,60) ders almayan katılımcılara (3,49) göre daha yüksek düzeyde farkındalığa sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların özel gereksinimli bireylere yönelik ders alma değişkenine göre t-testi sonuçları

	Ders alma durumu	N	Ortalama	ss	t	p
ZEBSEYTÖ	Evet	64	3,71	,272	2,89	,002
	Hayır	159	3,57	,326		
ZEBSEYFÖ	Evet	64	3,60	,240	2,76	,006
	Hayır	159	3,49	,248		

Tablo 6. Katılımcıların okuduğu bölüme ilişkin ANOVA sonuçları

	Bölüm	N	Ortalama	ss	F	p
ZEBSEYTÖ	Öğretmenlik	112	3,63	,335	,823	,482
	Antrenörlük	57	3,56	,356		
	Yöneticilik	32	3,61	,286		
	Rekreasyon	22	3,65	,263		
ZEBSEYFÖ	Öğretmenlik	112	3,54	,260	,998	,394
	Antrenörlük	57	3,49	,235		
	Yöneticilik	32	3,50	,263		
	Rekreasyon	22	3,58	,263		

Tablo 7. Katılımcıların özel gereksinimli yakını/tanıdığı olma durumuna göre t-test sonuçları

	Yakını/ tanıdığı olma durumu	N	Ortalama	ss	t	p
ZEBSEYTÖ	Evet	96	3,64	,315	1,28	,201
	Hayır	127	3,59	,317	1,28	
ZEBSEYFÖ	Evet	96	3,55	,278	1,28	,214
	Hayır	127	3,50	,226	1,24	

Tablo 8. Katılımcıların ZEBSEYFÖ Değişkenine Göre ZEBSEYTÖ Ölçeğinden Aldıkları Puanlara İlişkin Pearson Korelasyon Analiz Sonuçları

(n=223)	ZEBSEYTÖ	
ZEBSEYFÖ	r	,690
	p	,000

Katılımcıların, öğrenim gördüğü bölümlere ilişkin yapılan ANOVA testi sonucunda herhangi anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak ZEBSEYFÖ incelendiğinde rekreasyon bölümünde okuyan katılımcıların (3,58) antrenörlük bölümünde okuyan katılımcılara (3,49) göre daha yüksek bir ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Katılımcıların özel gereksinimli yakını/tanıdığı olma durumu tablo 7'de incelenmiştir. Katılımcıların özel gereksinimli bir yakına veya tanıdığına sahip olma durumunun ZEBSEYTÖ (,201) ve ZEBSEYFÖ'de (,214) anlamlı bir farklılığa neden olmadığı görülmektedir. Ancak özel gereksinimli bir yakını/tanıdığı olan katılımcıların,

yakını/tanıdığı olmayan katılımcılara göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 8'de katılımcıların farkındalık düzeyleri ile tutum düzeyleri arasında ($r=,690$; $p<,05$) pozitif yönde orta düzey bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle katılımcıların Zihinsel Engelli Bireylerde Sporun Etkilerine Yönelik Farkındalık düzeyleri arttıkça Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklerine Yönelik Tutum düzeylerinin de artacağı şeklinde yorumlanabilir.

TARTIŞMA

Bu araştırmanın temel amacı spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin zihinsel engelli bireylerde spor etkinliklerine yönelik tutumlarını ve farkındalık düzeylerini incelemek ve bu iki bağımlı değişken arasındaki ilişkiyi incelemektir.

- Araştırmaya katılan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin cinsiyet değişkenleri ile ZEBSEYFÖ ve ZEYBSEYTÖ arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Bireylerin tutum ve farkındalıklarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Bireylerin tutum ve farkındalıklarında cinsiyetin önemi büyüktür. Ancak cinsiyetin tek başına tutum ve farkındalıkların belirlenmesinde etkili olmadığı görülmektedir. Bu değişimin gerçekleşebilmesi için bireyin yaşadığı çevre, kültürel ortamı, eğitim düzeyi ve deneyimleri gibi birçok faktörün etkileşimi olması gerekmektedir. Özellikle kapsayıcı ortamlarda bireyler arası etkileşim noktasında cinsiyet ayrımı yapılmaksızın genel hatları ile bir sınıf içerisinde toplumsal kabüle teşvik etmek gerekmektedir (Vignes vd., 2009; De Boer vd., 2013). Literatürde yer alan araştırmaları incelediğimizde mevcut araştırma sonuçları ile benzer bulguları elde eden çalışmalar olduğu görülmektedir (Çiriş ve Uyar, 2023; Akdal ve Başkanoş, 2021; Korkut, 2020; Baş vd., 2021; Yılmaz vd., 2016; Yıldırım, 2022; Zengin, 2019; Kardaş, Kardaş ve Sadık, 2017; Kemeç, Tekkurşun-Demir, Koç, 2018; Atasoy ve Pekel, 2021; Keleş, 2021; Kabak, 2019). Bununla birlikte mevcut araştırma sonuçlarından farklı olarak ZEBSEYFÖ ve ZEBSEYTÖ ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık tespit edilen çalışmaların mevcut olduğu da görülmektedir (Çar vd., 2019; Dursun, Güler ve Mutlu-Bozkurt, 2019; Altınışık, İlhan ve Kurtipek, 2021; Yılmaz vd., 2019; Ayyılmaz vd., 2023, Kırimoğlu vd., 2016; Güler, 2023).
- Araştırmaya katılan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sınıf düzeyi değişkeni ile ZEBSEYFTÖ arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı sonucu elde edilmiştir. Ancak

araştırmaya katılan bireylerin sınıf düzeyleri değişkeni ile ZEBSEYFÖ arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bireylerin tutum düzeylerinin sınıf düzeyi değişkenine göre farklılık göstermediği gözlemlenirken farkındalık düzeylerinin sınıf düzeylerine göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Dördüncü sınıf öğrencilerinin birinci sınıf öğrencilerine göre farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu araştırma bulgularına göre ifade edilmektedir. Bireylerin sınıf düzeyine bağlı olarak ilgi ve bilgi düzeylerinde farklılık göstermeleri beklenmektedir. Bireylerin özel gereksinimli bireylere yönelik derslerinin genellikle üçüncü ve dördüncü sınıfta almaları, eğitim ortamında geçirilen zamanın artması gibi faktörler bu durumda rol oynayabilmektedir. Ancak özel gereksinimli bireyler üzerine tutum ve farkındalıkları bu konu üzerinde edindikleri bilgi ve ilgilerine yönelik değişiklik göstermektedir. Dolayısıyla sınıf düzeyinin artması ya da azalması ile ZEBSEYTÖ’de farklılaşma görülmeyeceği sonucu olası bir sonuçtur. Literatür incelendiğinde mevcut araştırmadan elde edilen bulgulara benzer sonuçlar elde etmiş araştırmalar olduğu görülmektedir (Çiriş ve Uyar, 2023; Akdal ve Başkanoş, 2021; Çar vd., 2019; Yıldırım ve Yüksel 2022; Ertuğral, 2022; Kabak, 2019). Diamond, Hong ve Tu (2008) ve Yu, Ostrosky ve Fowler (2015) tarafından yapılan araştırmanın sonuçları da benzer niteliktedir. Araştırma sonucunda artan yaş ile gelişen duygusal duyarlılık ve engelli bireylere dair tutum ve farkındalık düzeyi arasında birbirini destekleyen bir ilişkinin olduğunu belirlenmiştir. Bununla birlikte literatür incelendiğinde mevcut araştırma sonuçları ile farklılık gösteren çalışmaların var olduğu da görülmektedir (Kemeç, Tekkurşun-Demir ve Koç, 2018; Atasoy ve Pekel, 2021).

- Araştırmaya katılan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin ders alma durumları değişkeni ile ZEBSEYFÖ ve ZEBSEYTÖ arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu sonucu elde edilmiştir. Özel gereksinimli bireylere yönelik eğitim alan bireylerin ZEBSEYFÖ ve ZEBSEYTÖ’den elde ettikleri ortalama puanlarının daha yüksek olduğu

sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum özel gereksinimli bireylere yönelik eğitim alan bireylerin farkındalık ve tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Özel gereksinimli bireylere yönelik eğitim almanın tutum ve farkındalığı artırması beklenen bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Literatür incelendiğinde mevcut araştırma sonuçları ile benzerlik gösteren araştırmaların yer aldığı görülmektedir (Altınışik, İlhan ve Kurtipek, 2021; Ertuğral, 2022; Kırimoğlu vd., 2016; Atasoy, 2021; Baştuğ, Say ve Dereceli, 2019). Ancak literatür incelendiğinde mevcut araştırma bulgularından farklı bulgular elde etmiş olan araştırmaların da var olduğu görülmektedir (Turhal vd., 2022; Çiriş ve Uyar, 2023; Yaşın ve İlhan, 2021).

- Araştırmaya katılan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin öğrenim gördükleri bölüm değişkenleri ile ZEBSEYFÖ ve ZEBSEYTÖ arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Araştırmaya katılan bireylerin öğrenim gördükleri bölüm ile tutum ve farkındalık düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılığa rastlanmamıştır. Fakültelerde yer alan bölümlerin temel bir eğitimi paylaştıkları düşünüldüğünde bu durumun olası bir sonuç olarak karşımıza çıkması beklenmektedir. Aynı akademik ortamda öğrenim görülen durumlarda benzer bir tutum ve farkındalığın oluşması beklenen sonuçlar arasında yer almaktadır. Nitekim literatür incelendiğinde de mevcut araştırma bulguları ile benzer bulgular elde etmiş araştırmaların var olduğu görülmektedir (Dursun, Güler ve Mutlu-Bozkurt, 2019; Karataş, 2020; Çiriş ve Uyar, 2023). Gerçekleştirilen araştırma bulguları incelendiğinde mevcut araştırma bulguları ile benzerlik gösterdikleri anlaşılmaktadır.
- Araştırmaya katılan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin özel gereksinimli bir yakını veya tanıdığı olma durumu değişkeni ile ZEBSEYFÖ ve ZEBSEYTÖ arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı sonucu elde edilmiştir. Özel gereksinimli tanıdığı veya yakını olan bireyler ile olmayan bireylerin tutum ve farkındalık düzeylerinin benzer olduğu araştırma bulgularına göre yorumlanabilmektedir. Bu durum son zamanlarda özel gereksinimli bireylere yönelik farkındalığın ve tutumun

arttığını ifade etmektedir. Bu durum üzerinde eğitim düzeyinin artması, sosyal medya, yasal ve hukuki düzenlemeler gibi etmenler etkin rol oynamaktadır. Literatür incelendiğinde gerçekleştirilen mevcut araştırma bulguları ile benzer bulgular elde ettiği görülen araştırmalar mevcuttur (Dursun, Güler ve Mutlu-Bozkurt, 2019; Yaşın ve İlhan, 2021; Yılmaz vd., 2019; Kırimoğlu vd., 2017; Atasoy ve Pekel, 2021; Karataş, 2020; Kemeç, Tekkurşun-Demir ve Koç, 2018, Kırimoğlu vd., 2016). Ancak bununla birlikte literatür incelendiğinde özel gereksinimli bir yakını veya tanıdığı olma durumu değişkeni ile tutum ve farkındalık arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık tespit edilen araştırmaların da var olduğu bilinmektedir (Baştuğ, Say ve Dereceli, 2019; Atasoy, 2021; Altınışik, İlhan ve Kurtipek, 2021; Yıldırım ve Yüksel, 2022; Çubukçu ve Acet, 2022). Nitekim u araştırmalar yakınları arasında zihinsel engelli birey bulunanların daha yüksek düzeyde tutum ve farkındalıkları olduğunu göstermektedir uluslararası literatürde yer alan araştırmalar da bu durumu desteklemektedir (Armstrong, Morris, Abraham, Ukoumunne ve Tarrant, 2016; Favazza, Phillipsen ve Kumar, 2000; Gasser, Malti ve Buholzer, 2014; Kalyva ve Agaliotis, 2009)

- Araştırmaya katılan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin ZEBSEYFÖ'den elde ettikleri puan ortalamaları ile ZEBSEYTÖ ortalamaları arasında gerçekleştirilen Pearson Korelasyon analizi sonuçlarına göre iki ölçek arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir. Bireylerin tutumlarının arttıkça farkındalık düzeylerinin de artacağı araştırma bulgularında görülmektedir. Literatür incelendiğinde Yıldırım ve Yüksel (2022) tarafından beden eğitimi ve spor öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilen araştırmada da mevcut araştırma bulguları ile benzer bulgular gözlemlenmektedir.

SONUÇ

Zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik tutum ve farkındalıkları demografik değişkenler açısından incelemek ve iki bağımlı değişken arasındaki korelasyonu

incelemek amacı ile gerçekleştirilen bu araştırma sonucunda: Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, öğrenim görülen bölüm ve özel gereksinimli bir yakını olma durumları ile ZEBSEYFÖ ve ZEBSEYTÖ arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı sonucu elde edilmiştir. Ancak bununla birlikte katılımcıların özel gereksinimli bireylere yönelik ders alma durumları değişkeninde anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcıların iki bağımlı değişkenden elde ettikleri puanların ortalamaları korelasyon analizi ile incelendiğinde ZEBSEYFÖ ve ZEBSEYTÖ arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucu araştırma bulgularına bakıldığında görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akdal, D. ve Başkonuş, T. (2021). Özel eğitim öğretmen adaylarının zihinsel yeterliliği olan bireylerin sportif etkinliklerine ve spora yönelik tutumlarının incelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11(1), 1-20. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.747278>
- Alicı, D. (2013). Okula yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 318-331.
- Altınışik, Ü., İlhan, EL. ve Kurtipek, S. (2021). Zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık: Spor yöneticisi adayları üzerine bir araştırma. *Cbü Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(2), 79-90. <https://doi.org/10.33459/cbubesbd.973598>
- Armstrong, M., Morris, C., Abraham, C., Ukoumunne, O. C., Tarrant, M. (2016). Children's contact with people with disabilities and their attitudes towards disability: a cross-sectional study. *Disabil. Rehabil*, 38, 879-888.
- Atasoy, T. (2021). Investigation of attitudes of mentally handicapped individuals towards sports activities according to professional self-esteem levels of special education teachers (Istanbul sample). *Journal of Rol Sport Sciences*, 2(2), 45-56. <https://doi.org/10.29228/roljournal.50671>
- Atasoy, T. ve Pekel, A. (2021). Zihinsel engelli çocuğa sahip ailelerin sporun etkilerine yönelik farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 96-107.
- Aykut, Ç., Emecen, DD., Dayı, E. ve Karasu, N. (2014). Zihin engelli öğrencilere küçük grup öğretimi sırasında video ipucu kullanılarak zincirleme becerilerin kazandırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(3), 1075-1087. <https://doi.org/10.12738/Estp.2014.3.1984>
- Ayyılmaz, A., Bilgin, U., Okan, İ. ve Çolakoğlu, F. (2023). Zihinsel engelli öğrenci velilerinin ve öğretmenlerinin sporun etkilerine yönelik farkındalık ve tutum düzeylerinin incelenmesi (Yozgat il örneği). *Yalova Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 195-212.
- Başgöze, F. (2019). *Zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip ebeveynlerin problem çözme becerileri ile yaşam doyumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Erzincan: Binali Yıldırım Üniversitesi.
- Baştuğ, G., Say, M. ve Dereceli Ç. (2019). Gençlik ve spor il müdürlüğü yöneticilerinin mesleki benlik saygısı düzeylerine göre zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Cbü Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(1), 105-120. <https://doi.org/10.33459/cbubesbd.547928>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (3. Basım). Pegem Akademi.
- Çar, B., Yarayan, Y. E., İlhan, E. L., ve Güzel, N. A. (2019). Zihinsel yetersizliği olan bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık: Fizyoterapist adaylarına yönelik bir araştırma. *Journal of Physical Education & Sports Science/ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(3).
- Casebolt, K. M., & Hodge, S. R. (2010). High school physical education teachers' beliefs about teaching students with mild to severe disabilities. *Physical Educator*, 67(3), 140-156.
- Çil, H. ve İlhan, E. L. (2023). Bedensel engelli sporcu ve sedanter bireylerin normal gelişim gösteren bireylere karşı tutumları: Tersine bir yaklaşım. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(4), 1473-1484. <https://doi.org/10.33206/mjss.1266869>

- Çil, H., İlter, İ. ve İlhan, E. L. (2023). Sporcu olmak ya da olmamak: Bedensel engelli bireylerde olumlu düşünme ve stres. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(1), 38-49. <https://doi.org/10.33459/cbubesbd.1177419>
- Çiriş, V. ve Uyar, M. B. (2023). Öğretmen adaylarının zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalıklarının farklı değişkenler açısından incelenmesi (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Örneği). *International Journal of Eurasia Social Sciences/Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(52).
- Conroy, M. A., Asmus, J. M., Ladwig, C. N., Sellers, J. A., & Valcante, G. (2004). The effects of proximity on the classroom behaviors of students with autism in general education strategies. *Behav. Disord.* 29, 119–129.
- Çubukçu-Okçu, Ç. ve Acet, M. (2022). Ortaokul ve lise öğrencilerinin zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık düzeyinin incelenmesi. *Social Sciences Studies Journal (SSS Journal)*, 5(47), 5865-5871.
- De Boer, A., Pijl, S. J., Post, W., & Minnaert, A. (2013). Peer acceptance and friendships of students with disabilities in general education: The role of child, peer, and classroom variables. *Soc. Dev.* 22, 831–844.
- Diamond, K. E., Hong, S.-Y., Tu, H. (2008). Context influences preschool children's decisions to include a peer with a physical disability in play. *Exceptionality*, 16, 141–155.
- Dursun, M., Güler, B. ve Bozkurt, T. M. (2019). Öğretmen adaylarının zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklere katılımına ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(3), 202-209.
- Ertuğral, A. (2022). Üniversite öğrencilerinin zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık düzeylerinin incelenmesi: Doğu Karadeniz Bölgesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Giresun Üniversitesi. Giresun
- Favazza, P. C., Phillipsen, L., & Kumar, P. (2000). Measuring and promoting acceptance of young children with disabilities. *Except. Child*, 66, 491–508.
- Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (1990). *How to design and evaluate research in education*. Order Department, McGraw Hill Publishing Co., Princeton Rd.
- Gasser, L., Malti, T., Buholzer, A. (2014). Swiss children's moral and psychological judgments about inclusion and exclusion of children with disabilities. *Child Dev*, 85, 532–548.
- Güler, G. Y. (2023). *Beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile antrenörlerin zihinsel engelli bireylerde spora yönelik farkındalık düzeyinin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize.
- İlhan, E. L. ve Esentürk, O. K. (2015). An effort to develop an awareness scale regarding effects of sport on persons with intellectual disabilities. *CBU Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 9(1), 19-36.
- İlhan, E. L. ve Esentürk, O. K. (2015). Zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık ölçeği (ZEBSEYFÖ) geliştirme çalışması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), 19-36.
- İlhan, E. L., Esentürk, O. K. ve Yarımkaya, E. (2016). Zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine yönelik tutum ölçeği (ZEBSEYTÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 1141-1160.
- İlhan, E. ve Kabak, S. (2020). *Farklı branşlardaki öğretmenlerin zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine yönelik farkındalık ve tutum*

düzeyleri. Gece Kitaplığı.

- Kalyva, E. ve Agaliotis I. (2009). Can contact affect Greek children's understanding of and attitudes towards peers with physical disabilities? *Eur. J. Spec. Needs Educ*, 24, 213–220.
- Karataş, Z. (2020). Sosyal hizmet ve ilahiyat lisans programı öğrencilerinin engelli bireylere ilişkin tutumları. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (15), 65-79. <https://doi.org/10.46218/tshd.710073>
- Kardaş, N. T., Kardaş, S. B. ve Sadık, R. (2017). Zihinsel engelli çocuğu olan bireylerin çocuklarının sportif etkinliklerine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 34-43.
- Keleş, S. (2021). *Milli Eğitim Bakanlığı'nda görev yapan öğretmenlerin zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık düzeylerinin incelenmesi: Adıyaman/Çelikhan örneği*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü/Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı.
- Kemeç, D. G., Demir, G. T. ve S., Koç (2018). Doktor adaylarının zihinsel yetersizliği olan bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalıkları. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(4), 153-168. <https://doi.org/10.31680/gaujss.448576>
- Kırcaali-İftar, G. (1998). Özel gereksinimli bireyler ve özel eğitim. *Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları*.
- Kırımoğlu, H., Esentürk, O., İlhan, E. L. ve Yılmaz, A. (2016). İlköğretim, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi öğretmenleri ile beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli bireylerin fiziksel egzersize katılımlarının etkilerine yönelik farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(4), 231-244.
- Kırımoğlu, H., Yılmaz, A., Soyer, F., Beyleroğlu, M. ve İlhan, E. (2016). Research of the awareness

level of sports of physical education and sports teacher candidates towards the effects of sports in mentally insufficient individuals. *Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 10(1).

- Korkut, A. (2020). *Antrenörlerin zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Lin, J.-D., Lin, P.-Y., Lin, L.-P., Chang, Y.-Y., Wu, S.-R. ve Wu, J.-L. (2010). Physical activity and its determinants among adolescents with intellectual disabilities. research in object control skills and physical activity. *Developmental Disabilities*, 31, 263–269. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2009.09.015>
- Lin, J.-D., Yen, C.-F., Li, C.-W. ve Wu, J.-L. (2005). Patterns of obesity among children and adolescents with intellectual disabilities in Taiwan. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 18, 123–129. <https://doi.org/10.1111/j.1468-3148.2005.00241.x>
- MEB (2020). Özel eğitim meslek okulu beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı.
- Morley, D., Bailey, R., Tan, J., & Cooke, B. (2005) Inclusive physical education: teachers' views of including pupils with special educational needs and/or disabilities. *European Physical Education Review*, 11, 84-107.
- Nunnally, J.C. (1978). *Psychometric theory* (2nd edition). Mcgraw-Hill.
- Şahbaz, Ü. ve Kalay, G. (2010). Okulöncesi eğitimi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 116-135.
- Sit, C. H. P., Mcmanus, A., Mckenzie, T. L. ve Lian, J. (2007). Physical activity levels of children in special schools. *Preventive Medicine*,

45, 424–431. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2007.02.003>

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics (6th Ed.). Pearson.

Turhal, S. N., Başkut, Y. H., Altınışik, Ü. ve İlhan, L. (2022). Zihinsel yetersizliği olan bireylerin ebeveynlerinin sporun etkilerine yönelik farkındalık düzeyleri. *Cbü Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 194-206. <https://doi.org/10.33459/cbubesbd.1145570>

Vignes C., Godeau E., Sentenac M., Coley N., Navarro F., Grandjean H., et al. (2009). Determinants of students' attitudes towards peers with disabilities. *Dev. Med. Child Neurol*, 51, 473–479.

Yaşın, İ. ve İlhan, L. (2021). Beden eğitimi öğretmenlerinin zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine yönelik tutum profilleri. *Herkes İçin Spor ve Rekreasyon Dergisi*, 3(1), 30-35.

Yetim, A. (2014, Mayıs). *Engelliler sporuna sosyolojik yaklaşım*. 2. Uluslararası Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi.

Yıldırım, A. ve Yüksel, M. F. (2022). Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik tutum ve farkındalık düzeylerinin belirlenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 115-126. <https://doi.org/10.46385/tsbd.1177496>

Yılmaz A., Şentürk U. ve Demir E. (2015). Zihinsel engellilerde fiziksel aktiviteye yönelik uygulamaların içerik analizi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(13), 312-327. <https://doi.org/10.16992/ASOS.687>

Yılmaz, A., Kırmoğlu, H., Aslanboğa, T. ve Aslanboğa, R. (2019). Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine yönelik tutum düzeyinin incelenmesi (Bingöl il örneği). *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*,

4(3), 360-372. <https://doi.org/10.31680/gaunjss.574732>

Yu, S., Ostrosky, M. M., Fowler, S. A. (2015). The relationship between preschoolers' attitudes and play behaviors toward classmates with disabilities. *Top. Early Child Spec. Educ*, 35, 40–51.

Zengin, S. (2019). Determination of attitude levels of teachers working in school for disabled students toward the sportive activities of mentally disabled individuals (Mus province example). *International Education Studies*, 12(10), 22-26. <https://doi.org/10.5539/ies.v12n10p22>

Yazar Katkı Oranı

Araştırmacılar, bu çalışmanın tümüne eşit katkıda bulunmuştur. Ayrıca araştırmacılar herhangi bir çıkar çatışması bildirmemiştir.